

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ

Мартинов О.О.¹

¹ магістрант кафедри СГТ М222, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

² доцент кафедри ділової іноземної мови, канд. філ. наук, НТУ «ХПІ», Харків, Україна forarkk@gmail.com

Фразеологізми є дуже розповсюдженим явищем як в культурі німецької мови, так і української мов. Це не дивно, адже фразеологічні одиниці збагачують нашу мову, дозволяють нам описувати характеристики людей, висловлювати наші думки стосовно будь-яких явищ або ситуацій. Майже до кожної людини, кожного випадку можна підібрати власний крилатий вираз, який буде досить влучно на все це вказувати.

Раніше фразеологія навіть не вважалася окремою наукою, а вчені не приділяли їй достатньо уваги, але згодом фразеологізми поширилися настільки сильно, що їх вплив на культури різних народів світу було неможливо більше ігнорувати. Першим семантичну класифікацію фразеологізмів запропонував швейцарський лінгвіст Шарль де Балі. Доволі багато людей вважають його засновником даної науки. Але були й інші дослідники, котрі розглядали це питання. Так ось дослідниця Р. Клаппенбах класифікує за семантичним та структурним принципами. Вона виділяє три групи: ідіоми, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

Структурно вона поділяє фразеологізми на п'ять типів, серед яких – **дієслівні групи** /einen Korb geben/, **атрибутивні сполучення** /ägyptische Finsternis, ein Mann von Format/, **адвербіальні групи** /stehenden Fußes, flink wie ein Affe/, **парні сполучення** /kurz und gut/ та **синтаксичні шаблони** /von - bis, sowohl - als auch, in Unwillen/. Останні мають певну характерну особливість; вони набувають смислу лише у сполучі з повнозначними словами [3, с. 12].

Таким чином, виділяються три основні типи фразеологізмів:

1) Фразеологічні зрощення – абсолютно неподільні, нерозкладні, немотивовані фразеологічні одиниці, у значенні яких немає абсолютного зв'язку між загальним значенням і значенням окремих компонентів: *бити байдики, точити лясси, собака з'їсти, пиши пропало, сон в руку*.

2) Фразеологічні єдності – теж семантично нерозкладні фразеологічні одиниці, але цілісне значення певною мірою мотивоване значенням компонентів: *вітер у кишенях свистить, тримати камінь за пазухою, ні пари з уст*.

3) Вільні словосполучення: *намилити голову, взяти за боки*. Для них характерне явище контрасту (*робити з мухи слона*) тощо [1, с. 140].

При перекладі фразеологізмів треба бути особливо уважним, адже доволі багато фразеологічних зворотів можна перекласти за допомогою абсолютних еквівалентів: *Zeit ist Geld* – час це гроші;

Інші також матимуть еквіваленти, але вже часткові: *Ein heuriger Nase* – курча пухнате;

А деякі фразеологічні одиниці потребуватимуть пояснення навіть після перекладу через те, що вони не є актуальними у цільовій мові, тож їх значення доведеться передавати за допомогою роз'яснень. Це – описовий переклад, переклад

фразеологізму за допомогою вільного поєднання слів – j-d hat ein enges Gewissen – хтось дуже вимогливий у всьому, що стосується совісті; не спроможний ні на які угоди із совістю;

І останній тип перекладу – дослівний переклад (калькування) – Flink wie ein Affe sein – спритний як мавпа.[2]

При дослідженні фразеологічних одиниць та їх перекладу виявилось, що найпопулярнішим та широко-поширеним методом виступають часткові еквіваленти. Це пов'язане, перш за все, з тим, що ми можемо провести паралелі між переважною більшістю крилатих виразів в різних мовах. Їх значення буде схоже, можливо, навіть ідентичне. Але через розбіжності у граматиці та сприйнятті світу та певних ситуацій між різними народами – вони не будуть повними: лексичні одиниці, як і граматичні, можуть суттєво відрізнитися, незважаючи на ідентичність змісту.

Походячи з цього, багато фразеологізмів потребували саме описового перекладу з розгорненим поясненням. Але їх кількість не перевищувала повних еквівалентів, тож вони посідають третє місце. І на останньому місці – метод калькування, яким було перекладено найменшу кількість фразеологічних одиниць.

Серед семантичної класифікації особливо виділяються **фразеологічні єдності**, друге місце посідають **фразеологічні вирази**, наступними виступають **фразеологічні зрощення**, а останні – **фразеологічні сполучення**.

Велика кількість фразеологізмів включає до себе так звані “зоокомпоненти”, тобто слова, які мають пряме відношення до тварин різних типів та видів. Це, переважно, пов'язане з тим, що людство з початку свого розквіту взаємодіє з оточуючим середовищем, основними мешканцями якого є саме тварини. За допомогою порівняння та асоціацій. Наприклад, Однією з численних груп фразеологізмів є сукупність виразів, основу яких лежить образ ведмедя – великий, незграбний звір, чимось схожий на дорослу людину, але також сильний, здатний дати відсіч у разі загрози. Німці наголосили на силі ведмедя: ein Bär von einem Menschen – справжній ведмідь (про людину); er ist stark wie ein Bär він сильний як ведмідь; er ist ein rechter Bär – він справжній ведмідь. У своїй культурі німці також звертаються до образу ведмедя для характеристики незграбної необтесаної людини, що не вмє поводитися, що йде напролом: ein ungeleckter Bär – груба, необтесана людина; er ist plump wie ein Bär – він незграбний як ведмідь. Також німці пов'язують цю тварину з сильним бажанням поїсти; hungrig wie ein Bär/Bärenhunger haben – голодний як вовк. Як відомо, ведмідь всю зиму проводить у сплячці у своєму барлозі і смочє лапу. У зв'язку з цим і в українській, і в німецькій фразеології ведмідь пов'язується з уявленням про лінощі: смоктати лапу; auf der Bärenhaut liegen – байдикувати, бити байдики.

Список літератури:

1. Ужченко В.Д. Сучасна українська літературна мова Навчальний комплекс Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Луганськ ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009 – 300
2. Зарицький М.С. Переклад: створення та редагування. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 120 с.
3. Баран Я., Зимомря М. Теоретичні основи фразеології. Ужгород: Ужгородський державний університет Закарпатський інститут, 1999 – 90 с.